

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum ingekomen vragen : 16 oktober 2019
Datum GS-besluit : 19 november 2019

Vragen nr. 84

Vragen van de heer **J.J. Carton** (PvdA) over Aanbestedingen Duurzaamheid

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 16 oktober 2019 door het lid van Provinciale Staten, de heer **J.J. Carton** (PvdA), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

Nederlandse publieke instellingen als waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat houden bij aanbestedingen van bouwprojecten nog steeds amper rekening met duurzaamheid. Slechts bij 26,9% van de aanbestedingen speelde duurzaamheid een rol bij het selecteren van de bouwer. Bij de rest zijn andere zaken – en dan vooral de laagste prijs – bepalend.

Dit blijkt uit onderzoek dat Bouwend Nederland liet uitvoeren door het Aanbestedingsinstituut Bouw & Infra bij de 83 grootste publieke aanbesteders op de Nederlandse bouw- en inframarkt.

Aanbestedingen hebben een grote impact op het milieu/leefomgeving. PvdA Noord-Holland is van mening dat duurzaamheid zwaar gewogen moet worden bij het gunnen van aanbestedingen.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:

Hoe scoort de provincie Noord-Holland in het onderzoek van Bouwend Nederland?

Antwoord 1:

De provincie komt niet voor in de resultaten omdat niet is voldaan aan de voorwaarden om te worden meegenomen in het onderzoek van Bouwend Nederland.

Bouwend Nederland stelt verschillende eisen aan de partijen die uiteindelijk zijn meegenomen in het onderzoek:

- Als bron is TenderNed gebruikt, dat is het voor overheden verplicht te gebruiken online aanbestedingsportaal bij Nationale en Europese aanbestedingen;
- Er is alleen gekeken naar Openbare aanbestedingen in de categorieën B&U en Infra;
- Een aanbestedende dienst moet minimaal 7 Openbare aanbestedingen hebben gegund in 2018 in de bovenstaande categorieën om te worden meegenomen in het onderzoek. Wanneer dit het geval is, dan wordt er ook naar de jaren 2016 en 2017 gekeken.

In 2018 heeft de provincie in de categorieën B&U en Infra geen openbare aanbesteding gegund. De provincie geeft sowieso de voorkeur om voor B&U en Infra opdrachten die boven de Europese drempelbedragen geraamd zijn aan te besteden via de niet-openbare procedure. Een niet-openbare aanbesteding bestaat uit twee fases:

- Selectiefase
- Inschrijvingsfase

Voordat gegadigde leveranciers hun offerte mogen aanbieden tijdens de inschrijvingsfase worden middels een vooraf beschreven selectieprocedure de meest gekwalificeerde leveranciers geselecteerd. Hierdoor blijven de administratieve lasten en kosten voor gegadigden en de provincie tot een minimum beperkt. Bij een openbare aanbesteding mag iedere gegadigde direct inschrijven.

De inschrijvingsfase bij een niet-openbare procedure is alleen zichtbaar voor de geselecteerde partijen. Duurzaamheidscriteria die in deze fase zijn meegenomen zijn derhalve niet openbaar (ook niet voor Bouwend Nederland).

In 2018 zijn twee niet-openbare Europese aanbestedingen gegund in de categorieën B&U en Infra: De gebiedscontracten Zaanstreek Waterland en Noord-Holland Zuid. Bij beide aanbestedingen zijn duurzaamheidscriteria meegenomen als eis én als ontwikkelpunt gedurende de verdere looptijd van de contracten. Bij het gebiedscontract Noord-Holland Zuid is duurzaamheid ook opgenomen als gunningscriterium waarbij de inschrijvers een duurzaamheidsplan hebben moeten opstellen dat voor 30% meetelde in de gunningscriteria.

Vraag 2:

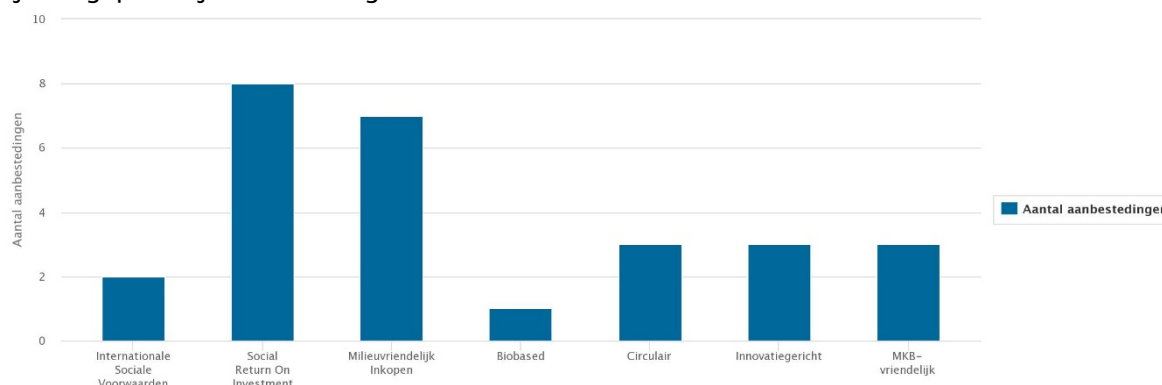
Hoe vaak speelt duurzaamheid een rol bij het gunnen van aanbestedingen van de provincie Noord-Holland?

Antwoord 2:

De provincie heeft zich gecommitteerd aan 100% duurzaam inkopen. Bij elke aanbesteding wordt duurzaamheid meegenomen in de eisen, gunningscriteria en contractuele voorwaarden. In sommige gevallen is het mogelijk hier van af te wijken, maar dat moet zeer goed gemotiveerd worden.

Van de 17 aanbestedingen die de provincie in 2018 via TenderNed heeft gegund is bij 11 aanbestedingen duurzaamheid meegenomen in de eisen en/of gunningscriteria van de aanbesteding. Hierin zijn alle inkooppakketten en alle type aanbestedingen meegenomen die de provincie in 2018 via TenderNed heeft aanbesteed. Dit betreft ook andere categorieën dan waar het onderzoek van Bouwend Nederland op gericht is.

Hieronder vindt u een overzicht van de verschillende thema's m.b.t. MVI die door de provincie zijn toegepast bij aanbestedingen:

Hierbij gaat het om het toepassen van criteria op het gebied van social return, milieuvriendelijk inkopen, biobased (materialen), circulair (inkopen), innovatiegericht en MKB-vriendelijk. Daarnaast let de provincie ook op internationale sociale voorwaarden om bijvoorbeeld de kans op uitbuiting in een productieketen te verminderen.

Vraag 3:

Hoe bepaalt de provincie Noord-Holland met welke criteria aanbestedingen worden gegund?

Antwoord 3:

Duurzaamheid is een zeer belangrijke pijler bij de provincie. De provincie zet dit kracht bij door het ondertekenen van het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, aan te sluiten bij meerdere Greendeals en het ondertekenen van andere duurzaamheidsakkoorden zoals de intentie verklaring Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap vanuit de MRA. Op deze manier kijken we niet alleen binnen de eigen organisatie naar wat er mogelijk is, maar trekken we er samen op uit met medeoverheden, het bedrijfsleven en kennisinstellingen om duurzaamheid mee te nemen in provinciale aanbestedingen. Hierbij worden de ambities uit o.a. het coalitieakkoord, het inkoopbeleid en van de opdrachtgevende sectoren zelf uiteraard meegenomen.

De belangrijkste instrumenten voor het bevragen van de markt zijn de marktverkenning en de marktconsultatie. Een marktverkenning is vooral bedoeld om een eerste beeld te krijgen van de mogelijkheden die er zijn. Bij een marktconsultatie vraagt de provincie direct aan de markt wat onder andere de mogelijkheden zijn op het gebied van duurzaam inkopen voor een specifieke opdracht. Hierbij wordt ook gekeken naar andere overheden om kennis op te halen en te delen.

Zo wordt er voorkomen dat meerdere overheden in dezelfde periode de markt overvragen. De provincie maakt daarom ook graag gebruik van marktconsultaties van andere overheden en andersom.

Op basis van de verkregen marktinformatie en het beschikbare budget wordt gekeken welke duurzaamheidseisen en gunningscriteria worden toegepast bij een aanbesteding.

Vraag 4:

Provincies passen in 2018 in 31,7% van hun aanbestedingen duurzame gunningscriteria toe. Meestal de CO2 prestatieladder (22 keer). Welke duurzame gunningscriteria/instrumenten gebruikt de provincie Noord-Holland?

Antwoord 4:

De CO2 prestatieladder wordt vaak gebruikt bij onze aanbestedingen. De prestatieladder is een waardering van de mate van duurzaamheid in de bedrijfsvoering van de gegadigden. Daarnaast wordt ingezet op gunningscriteria die zien op het duurzaam uitvoeren (proces) van de opdracht (bijvoorbeeld door in te zetten op CO2 reductie) en gunningscriteria die zien op een duurzaam resultaat van de opdracht. Ook wordt er binnen de provincie al gewerkt met de Milieu Kosten Indicator (MKI, uitleg volgt in antwoord 6).

Vraag 5:

Bent u het met de PvdA Noord-Holland eens dat, met de klimaatverandering, stikstofcrisis en dalende biodiversiteit, milieu en duurzaamheid nog meer leidende principes moeten zijn bij het gunnen van aanbestedingen?

Antwoord 5:

Zoals is terug te lezen in het coalitieakkoord en in het inkoopbeleid zijn milieu en duurzaamheid belangrijke pijlers voor de provincie. De provincie is dan ook actief betrokken bij verschillende (landelijke) initiatieven (zie antwoord op vraag 3). Het is van groot belang dat overheden samen optrekken om duurzaamheidscriteria verder te ontwikkelen en de markt te blijven uitdagen op dit onderwerp. Milieu en duurzaamheid zijn twee van de leidende criteria waarop opdrachten van de provincie worden gegund.

Vraag 6:

Welke mogelijkheden ziet GS om de duurzaamheidsambities van de provincie Noord-Holland een significantere factor te laten zijn binnen de aanbestedingen?

Antwoord 6:

Aan de aanbesteding van een project gaat een voorbereidingsproces vooraf. Vanuit het programma Duurzame Infrastructuur wordt een proces ingericht waarin vanaf het begin van het voorbereidingsproces de duurzaamheidsambities van provincie Noord-Holland geïntegreerd worden. Dit proces omvat onder meer inzet van ambitiewebsessies en de Milieu Kosten Indicator (MKI).

Ambitiwebessies betreffen de uitwerking van de duurzaamheidsambities van de provincie naar specifieke duurzaamheidsmaatregelen in een project. Tijdens deze sessies worden de duurzaamheidsthema's bepaald waar extra op wordt geïnvesteerd en wordt er geïnventariseerd welke mogelijkheden er bestaan voor verduurzaming.

De Milieu Kosten Indicator (MKI) is het resultaat van een berekening van de milieueffecten van een project. De gehele levenscyclus komt daarbij in beeld, vanaf winning van de grondstoffen tot en met sloop. Hoe lager de MKI, hoe duurzamer. De MKI kan bij aanvang van een project worden ingezet om de duurzaamheid van scenario's en varianten te kunnen vergelijken. Na aanbesteding van het project kan het worden ingezet voor vergelijking van de duurzaamheid van een bouwmethode, materiaalkeuze of werkwijze. In alle fasen van het project kan op basis van de MKI een meest duurzame variant worden bepaald.

De MKI is geschikt om de aanbiedingen te vergelijken van inschrijvers bij de aanbesteding. Dat is in antwoord 7 uitgewerkt.

Het ambitieweb en de MKI zijn instrumenten uit de Aanpak Duurzaam GWW. De Green Deal Duurzaam GWW is door provincie Noord-Holland ondertekend. De ambitie van de Green Deal is om duurzaamheid in 2020 een integraal onderdeel te laten zijn van grond-, weg- en waterbouwprojecten. De intentie verklaring Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap voegt hieraan toe dat de provincie er naar streeft om in 2030 100% circulair in te kopen.

Het programma Duurzame Infrastructuur is gericht op verduurzaming van de eigen provinciale infrastructuur. Het betreft reductie van de CO₂-uitstoot, bijdragen aan de circulaire economie en de energietransitie, versterking van de biodiversiteit en aanpassing aan het veranderende klimaat.

Vraag 7:

Provincie Brabant komt het best uit het onderzoek. Reden hiervoor is de Milieukostenindicator. Is dit instrument bekend bij de provincie Noord-Holland? Welke mogelijkheden ziet GS voor het gebruik van zo'n instrument bij het gunnen van aanbestedingen?

Antwoord 7:

Ja, de provincie is hiermee bekend. Het programma Duurzame Infrastructuur treft voorbereidingen om de weging aan de hand van de MKI te implementeren bij aanbestedingen. Er is reeds een aantal aanbestedingen op het gebied van oeververvangingen succesvol uitgevoerd waarbij duurzaamheid onder andere is gewogen op basis van CO₂-emissie. Dat komt vrijwel overeen met gunning gebaseerd op MKI. Vanaf januari 2020 zal de MKI worden toegepast bij geschikte infrastructurele projecten en bij de programmatische aanpak voor vervanging van oevers.

Bij de programmatische aanpak oeververvangingen wordt een samenwerkingsovereenkomst gesloten met één marktpartij voor de vervanging van meerdere oevertrajecten. Daarbij is de ambitie om samen met de opdrachtnemer aan het eind van de opdracht een MKI reductie van

80% te realiseren ten opzichte van de referentieberekening die door de provincie wordt gemaakt. Die reductie dient tot stand te komen door een langdurige samenwerking van de provincie en de opdrachtnemer, waarbij per oeververvangingstraject samen wordt gekeken welke duurzaamheidsambitie voor dat traject gerealiseerd kan worden. De MKI biedt de provincie de mogelijkheid om gunningscriteria in relatie tot duurzaamheid te ontwikkelen en om de beloofde prestaties van verschillende inschrijvers op een objectieve manier te vergelijken. Zo zet de provincie de MKI in als een aanvulling op de duurzaamheidscriteria binnen de aanbestedingen om innovaties die bijdragen aan duurzaamheid binnen de markt te stimuleren en te belonen.

Bronnen bij vragen:

Artikel Financieel Dagblad:

<https://fd.nl/ondernemen/1319059/duurzaamheid-blijft-ondergeschoven-kind-bij-aanbestedingen-in-de-bouw#>

Persbericht Bouwend Nederland:

<https://www.bouwendnederland.nl/nieuws/19309525/bouwend-nederland-roept-provincie-noordbrabant-uit-tot-meest-duurzame-publieke-opdrachtgever>

Onderzoek/Analyse van het Aanbestedingsinstituut Bouw & Infra

https://www.bouwendnederland.nl/data/sitemanagement/media/Analyse_Duurzaamheid_in_op_enbare_aanbestedingen_2018.pdf